

16 jaar?
18 jaar?

HET JURIDISCHE RANDJE AAN DE RELATIE TUSSEN OUDERS EN KINDEREN

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Rechten en plichten van ouders en kinderen	7
Voor 18 jaar: minderjarigheid	7
Wat is ouderlijk gezag?	7
Aansprakelijkheidsregels	10
Rond 16 jaar: bepaalde vrijheden, bepaalde verantwoordelijkheden	11
Na 18 jaar	19
Meerderjarig, wat betekent dat?	19
Onderhoudsplicht tot het einde van de studies	22
Financiële hulp van derden tijdens de studies	31
<i>Kinderbijslag</i>	31
<i>Studietoelagen</i>	32
<i>OCMW</i>	33
Als de jongere wil werken	34
Financiën en goederen	37
Rekeningen	37
Schenken	39
Bijzondere situaties	46
Waar kan je terecht voor hulp of advies?	54

Voorwoord

Ouders regelen hun gezinsleven **zoals zij willen**. Ze kiezen waar het gezin woont en welke waarden ze hun kind meegeven, ze beslissen in welke crèche en in welke school ze het zien opgroeien, ze leggen de gezinsafspraken vast, ze stellen sportclubs of vrijetijdsactiviteiten voor die hun kind kunnen liggen.

En op een dag wordt hun **kind 16, en dan 18 jaar**. Hij is baas over zijn eigen leven. Hij is meerderjarig, op burgerlijk en strafrechtelijk vlak. Hij mag gaan stemmen. **Het ouderlijk gezag geldt niet meer**. Ook naar school gaan is niet langer verplicht.

Al voor die magische leeftijdsgrens beginnen ouders en kinderen geleidelijk los te komen van elkaar, zonder dat de communicatie of het vertrouwen verloren gaat. Er kan wel eens een haar in de boter zitten, maar het kind wordt zelfstandig in samenspraak met zijn ouders.

Voor de relatie tussen ouders en kinderen is er echter ook een **juridisch kader**, met het ouderlijk gezag als hoeksteen. Deze rechtsregels worden pas zichtbaar op moeilijke momenten in een mensenleven: (echt)scheiding, een gezagsprobleem met een kind, geweld in het gezin, geldproblemen, kleine ongelukken met aansprakelijkheid.

Deze **rechtsregels evolueren** en begeleiden het kind op weg naar autonomie. Nog voor hij 18 is, kan een jongere bijvoorbeeld al een bankrekening openen, bepaalde aankopen doen en beslissingen nemen die raken aan zijn privéleven.

Deze eerstelijnsbrochure is een eenvoudig en praktisch hulpmiddel dat **gezinnen de weg wijst** in de rechtsregels voor de relatie met opgroeiende kinderen. Ze helpt de juiste vragen te stellen op het juiste moment. Ze toont waar ouders en kinderen hulp kunnen vinden. Er zijn namelijk veel organisaties en gespecialiseerde diensten die heldere en gedetailleerde juridische informatie voor jongeren en ouders hebben, maar het is niet altijd gemakkelijk om door de bomen het bos te zien.

De **regels kennen en de weg weten naar de juiste hulpverlening**, kan problemen voorkomen of helpen op te lossen. **Met dialoog en overleg** kunnen ook moeilijke knopen ontward worden.

De overgang van adolescentie naar volwassenheid is een sleutelperiode. De jongere heeft steeds meer mogelijkheden, rechten, keuzes. Hij heeft, althans in theorie, een grote vrijheid, maar hij is zelden voldoende gewapend om alleen te beslissen. Hij kan kwetsbaar zijn en heeft daarom meestal nog steun en begeleiding van zijn ouders nodig. Op financieel, maar ook op emotioneel vlak. Een breuk met een kind, met een ouder is pijnlijk voor alle betrokkenen. Vaak laat dit onuitwisbare sporen na. Organisaties die werken met jongeren doen er daarom meestal alles aan om de dialoog weer op gang te brengen.

Rechten en plichten van ouders en kinderen

VOOR 18 JAAR: MINDERJARIGHEID

Een kind onder 18 jaar is minderjarig. Het valt onder het ouderlijk gezag en onder de aansprakelijkheid van de ouders. Dat betekent niet dat het kind niets voor zichzelf kan beslissen.

Wat is ouderlijk gezag?

Het ouderlijk gezag (geregeld door de artikels 371 tot 387ter van het Burgerlijk Wetboek) is het geheel van rechten en plichten van ouders tegenover hun kind, voor zijn persoon en zijn goederen. Zo zijn het de ouders die beslissen waar kinderen wonen, wat ze in hun vrije tijd doen, met welke religie of levensbeschouwing ze opgroeien, waar ze op vakantie gaan, hoe ze medisch worden opgevolgd (tenzij in geval van nood).

Ouders oefenen het ouderlijk gezag samen uit. Dit betekent dat ze dezelfde rechten en plichten hebben tegenover hun kinderen, of ze nu onder één dak wonen of niet.

Ze worden geacht om gezamenlijk de grote beslissingen voor hun kind te nemen, ook als ze uit elkaar zijn. Dit principe blijft steeds overeind, ongeacht de verblijfsregeling voor het kind, en zelfs als een van de ouders geen contact meer

heeft met zijn kind. Voor de wetgever staat gezagsco-ouderschap centraal: de ouders wordt gevraagd om overeen te komen in het belang van hun kind(eren). Als ze het toch niet eens kunnen worden over een belangrijke beslissing, kan alleen een rechter uitsluitel brengen (eventueel met de hulp van een bemiddelaar).

Als een ouder alleen handelt, moet hij dat te goeder trouw doen en het akkoord hebben van de andere ouder. Derden moeten er kunnen van uitgaan dat ouders dit samen besproken hebben. De school bijvoorbeeld moet niet systematisch nagaan of de ouders het eens zijn. Maar als ze weet dat er onenigheid is, moet ze daar rekening mee houden.

Voor sommige handelingen met betrekking tot de goederen van kinderen is de instemming van een vrederechter noodzakelijk (zie hoofdstuk over financiën & goederen).

De ouders hebben het ouderlijk gezag tot aan de meerderjarigheid of de ontvoogding van het kind. In zeer ernstige situaties kan de rechter een ouder ontzetten uit het ouderlijk gezag. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren wanneer de ouder veroordeeld is tot een criminele of een correctionele straf voor feiten op zijn kind of met de hulp van zijn kind, of wanneer de ouder zijn kind in gevaar heeft gebracht door ernstige verwaarlozing of mishandeling. De rechter kan dan de ouder volledig of voor bepaalde handelingen uit het ouderlijk gezag ontzetten. De ouder blijft wel onderhoudsplichtig en aansprakelijk.

Als de wettelijke ouders **overleden** zijn of als **geen van beiden** het ouderlijk gezag **duurzaam kunnen uitoefenen**, wordt een voogd aangesteld. Die voedt dan de minderjarige op.

Grootouders **hebben geen ouderlijk gezag**. Toch erkent de wetgever dat zij een belangrijke rol hebben. Ze hebben bijvoorbeeld **recht op persoonlijk contact** (artikel 375bis van het Burgerlijk Wetboek). Ze kunnen een rechter vragen om contact met hun kleinkinderen als de ouders dit verhinderen. Deze procedure heeft weinig zin wanneer de jongere zelfstandiger wordt. Bovendien kan bezoekrecht geven aan een grootouder, tegen de zin van de ouder(s) in, het kind altijd in een lastig parket brengen. De rechter zal daar rekening mee houden.

Voor meer informatie over de relatie tussen grootouders en kleinkinderen is er de brochure “Grootouders en hun kleinkinderen, ook een juridische relatie” van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en de Koning Boudewijnstichting. Te downloaden via www.kbs-frb.be en www.notaris.be.

Wat als je er zelf niet uitgeraakt?

Sinds 2014 buigt de **familierechtbank** zich over alle geschillen die verband houden met het gezin. De wetgever wil op die manier garanderen dat een en dezelfde magistraat dezelfde familie volgt in haar juridische parcours.

Voor meer informatie over de familierechtbank is er de brochure ‘De Familierechtbank’, te vinden via https://justitie.belgium.be/nl/publicaties/de_familierechtbank.

Solidair blijven

Ouders die uit elkaar zijn moeten in de mate van het mogelijke de dialoog met de andere ouder openhouden, de andere ouder niet zwartmaken, en **elkaar steunen in de beslissingen** voor hun kind. Wanneer ouders niet solidair zijn, voelt het kind zich vaak 'verscheurd'. Het verliest zijn veilige referentiekader. Dit kan het kind angstig maken. Ouders tonen best ook steeds respect voor alle personen die zich met hun kind bezighouden: leerkracht, sporttrainer, opvoeder, directeur, arts. Zij kunnen de ouders ondersteunen wanneer ze het zelf lastig hebben met hun kind of tiener.

Aansprakelijkheidsregels

Een ongeluk zit in een klein hoekje. Wanneer een minderjarig kind een speelkameraadje verwondt, de gsm van een vriend laat vallen of een ruit aan diggelen trapt bij het voetballen, staan de ouders, vanwege hun ouderlijk gezag, in voor de schade. Zij moeten er de gevolgen van dragen. Ouders hebben nu eenmaal de plicht om op hun kinderen toe te zien en ze op te voeden. Bij dergelijke incidenten wordt vermoed dat ze dat niet goed hebben gedaan. Ze kunnen het tegendeel proberen te bewijzen, maar dat is lastig. De rechter heeft het laatste woord.

De ouders zijn steeds aansprakelijk voor hun minderjarige kind. Ook als kind en ouder niet onder één dak wonen of als het kind na de scheiding geen contact meer heeft met een van de ouders. Deze aansprakelijkheid geldt niet voor derden die het kind opvangen (grootouders, babysitter).

Als de schade zich voordoet wanneer de ouders geen toezicht hebben, bijvoorbeeld wanneer het kind op school is, moet de leerkracht bewijzen dat hij of zij een oogje in het zeil heeft gehouden.

Als het kind beseft wat het gedaan heeft en welke gevolgen dit heeft (als het voldoende onderscheidingsvermogen heeft), kan het ook persoonlijk worden aangesproken op zijn verantwoordelijkheid.

Verschillende mensen kunnen tegelijk aansprakelijk zijn.

Het is nuttig om een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid (privéleven) – de zogenaamde familiale verzekering – af te sluiten, ook al is ze niet verplicht. Ze vergoedt de schade. Er is wel steeds een franchise (een bepaalde som die de verzekerde zelf moet betalen). Opgepast, bij bepaalde feiten die jongeren ouder dan 16 jaar met opzet plegen (bijvoorbeeld brandstichten in een sporthal), kan de verzekering verhaal halen bij de jongere zelf.

Vanaf 18 jaar is een ouder niet langer burgerlijk aansprakelijk voor zijn kind. De jongere zal dan zelf de gevolgen moeten dragen wanneer hij derden schade berokkent, met opzet of per ongeluk. De ouders kunnen wel de familiale verzekering behouden voor onopzettelijke schade door een inwonend kind. Deze dekt ook een jongere die elders woont voor zijn studies (bijvoorbeeld op kot).

ROND 16 JAAR: BEPAALDE VRIJHEDEN, BEPAALDE VERANTWOORDELIJKHEDEN

Jongeren kunnen al bepaalde handelingen stellen nog voor ze meerderjarig zijn. Zo kunnen ze hun professionele of gevoelsleven beginnen vorm te geven of zich wijden aan bepaalde hobby's.

Leerplicht en spijbelen

Onderwijs is een **grondrecht**. Ouders moeten ervoor zorgen dat hun kinderen leren. Deze verplichting begint op 1 september van het kalenderjaar waarin het kind 6 jaar wordt. Ze eindigt wanneer het kind 18 jaar wordt of ten laatste op 30 juni van het schooljaar waarin het 18 jaar wordt.

Als de ouders een school kiezen, moeten ze het pedagogisch project en de schoolregels onderschrijven.

Als de leerling nog geen 18 is, wordt hij automatisch elk jaar opnieuw ingeschreven in dezelfde school. Als hij 18 is geworden en op dezelfde middelbare school wil blijven, moet hij zich elk jaar opnieuw inschrijven. Hij moet zelf de inschrijvingsdocumenten tekenen en engageert zich persoonlijk om het schoolreglement na te leven.

Als de jongere **15 jaar** is en de eerste twee jaar van het voltijds middelbaar onderwijs beëindigd heeft (geslaagd of niet), hoeft hij **niet langer verplicht voltijds onderwijs volgen**. De leerling kan dan deeltijds les volgen en deeltijds werken via het stelsel van leren en werken. Als hij geen twee jaar beëindigd heeft, kan het pas vanaf 16 jaar. Er zijn drie mogelijkheden voor deeltijds leren:

- deeltijds beroepssecundair onderwijs in een centrum voor deeltijds onderwijs in combinatie met werkplekleren, een brugproject of een persoonlijk ontwikkelingstraject;
- leertijd, waarbij de jongere vier dagen per week meedraait in een onderneming en daarnaast een theoretische opleiding krijgt in een Syntracampus, een centrum voor vorming van zelfstandigen en kmo's (www.leertijd.be);
- deeltijdse vorming met een persoonlijk ontwikkelingstraject voor zeer kwetsbare jongeren.

Als de jongere of zijn ouders het pedagogisch project en het schoolreglement aanvaarden en als de jongere voldoet aan de inschrijvingsvoorwaarden, **kan de school hem niet weigeren. Tenzij er geen plaats is** of de leerling definitief werd uitgesloten, ook in een andere school.

Bij elke weigering van inschrijving, op elk moment van het schooljaar, moet de directie een ‘mededeling van niet-gerealiseerde inschrijving’ meegeven met de reden voor de weigering.

Een jongere kan slechts **onder bepaalde voorwaarden definitief worden uitgesloten** van de school. Hij moet de leefregels van de school zwaar geschonden hebben. Slechte schoolresultaten zijn geen reden voor uitsluiting.

Als de ouders of de jongere het niet eens zijn met de uitsluiting, kunnen ze beroep aantekenen. Raadpleeg het schoolreglement om te zien wat je kan doen. De leerling blijft uitgesloten zolang de beroepsprocedure loopt.

Bij spijbelen moet zo snel mogelijk worden ingegrepen zodat de situatie niet escaleert. Vanaf vijf halve dagen spijbelen schakelt de school het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) in. Zij zijn het eerste aanspreekpunt, ook voor jongeren en hun ouders. Om de relatie tussen de jongere en de school te herstellen, na te denken over een andere richting of een inschrijvingsprobleem op te lossen (jongeren die uitgesloten zijn wegens spijbelen vinden vaak geen school meer) zijn er naast het CLB nog mogelijkheden zoals een Jongerenadviescentrum (JAC) of Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW). Sommige gemeenten hebben een spijbelcoach.

Meer informatie over inschrijven:

<http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/inschrijven-in-een-school>

Meer informatie over uitsluiting:

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/kan-de-school-mij-schorsen-of-uitsluiten>

Meer informatie over de aanpak van spijbelen:

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/leerplicht-en-spijbelen>

Vanaf 16 jaar kan een minderjarige een **arbeidscontract afsluiten** (contract voor studentenarbeid). Vanaf 15 jaar kan hij een leercontract of een tijdelijk arbeidscontract tekenen. Als hij twee jaar voltijds secundair onderwijs achter de rug heeft, mag hij ook al een studentenbaantje hebben. In principe is de toestemming van de ouders nodig, maar die kan impliciet zijn. Als de ouders zich verzetten, kan de jongere aan de familierechtbank toelating vragen.

Een jonge minderjarige kan, als hij zich bewust is van zijn beslissingen en de gevolgen ervan, **kleine dagelijkse uitgaven doen** zoals een gsm kopen of een telefoonabonnement nemen.

Hij kan ook **een huurcontract tekenen** onder voorbehoud van nietigverklaring (*zie inzet*). Voor alle zekerheid vragen verhuurders vaak dat het contract getekend wordt door een meerderjarige of dat deze zich borg stelt.

De minderjarige kan een **testament opmaken** voor de helft van het beschikbaar deel van zijn goederen.

Als een minderjarige in zijn eentje een handeling stelt waarvoor hij juridisch onbekwaam is, kan die **geannuleerd** worden op zijn vraag of op vraag van zijn ouders (of voogd).

Een handeling kan ook **nietig verklaard worden wegens benadeling**. Dat betekent dat de rechter de verplichtingen van de jongere kan beperken als blijkt dat de voorwaarden erg nadelig waren voor de

minderjarige of dat ze zijn financiële mogelijkheden overschreden. Bijvoorbeeld als hij een computer van 2.000 euro koopt terwijl hij slechts 250 euro op zijn spaarboekje heeft staan.

Vanaf 16 jaar kan een jongere **tabak** kopen en **alcohol** (bier, wijn) geschenken krijgen. Pas **vanaf 18 jaar** mag hij zelf sterke drank (bijvoorbeeld wodka) drinken en kopen.

Jongeren kunnen naar **discotheken en cafés vanaf 16 jaar**, maar ze moeten wachten tot ze 21 jaar zijn voor ze kansspelgelegenheden binnen mogen.

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Grondwet verlenen jongeren ook bepaalde rechten (bijvoorbeeld het recht op briefgeheim of het geheim van mail of sms).

Vanaf 16 jaar kan een jongere **hetero- of homobetrekkingen** hebben. **Hij wordt geacht in staat te zijn om in te stemmen of te weigeren.** Hij blijft wel onderworpen aan het ouderlijk gezag. Ouders moeten dus tot op zekere hoogte nagaan met wie hun kind omgaat.

Ook al zijn er zelden veroordelingen, toch wordt elk seksueel contact met een jongere tussen 14 en 16 jaar beschouwd als **aanranding van de eerbaarheid**. Als dit contact is met een minderjarige jonger dan 14 jaar, gaat het volgens de wetgever altijd om **verkrachting**. Deze regels gelden ook als er geen geweld was of als er wederzijdse instemming was. Een meerderjarige in deze situatie kan vervolgd worden voor de correctionele rechtbank en veroordeeld tot een boete of gevangenisstraf.

Er moet uiteraard een klacht zijn ingediend bij de politie. Als de procureur des Konings dat nuttig vindt komt er een onderzoek.

Op dit moment woedt het debat over de vraag of de wet op dit vlak moet gewijzigd worden. Volgens sommige verenigingen en professionals zijn begrippen als aanranding van de eerbaarheid juridisch niet helder genoeg omschreven.

In de feiten lijkt de wet nauwelijks invloed te hebben op de seksuele activiteit van jongeren.

Het is soms moeilijk voor jongens en meisjes om goed te snappen, om echt te 'voelen' wat instemming bij seks is. Suggestieve reclame of porno geven jongeren soms de indruk dat ze seksueel moeten presteren. Het is belangrijk om waakzaam te zijn, zodat iedereen op intiem vlak in alle vrijheid zijn of haar wensen, angst of bezorgdheid kan uiten en nee kan zeggen.

Een meisje heeft het recht om **contraceptie** zoals de pil te gebruiken. Ze hoeft dat niet te vragen aan haar ouders. Dit kan ook voor ze meerderjarig is, als een arts vindt dat ze voldoende onderscheidingsvermogen heeft. Ze kan een **abortus** vragen, binnen de grenzen van de wet.

Met vragen over seksualiteit en relaties of voor hulp kan je terecht in de JAC of CAW. Online zijn er de websites www.allesoverseks.be van Sensoa en www.jongenvanzin.be van Jong & Van Zin, een organisatie die jongeren begeleidt, onder andere op het vlak van relaties en seks. **Fara vzw** luistert, informeert en begeleidt bij zwangerschapskeuzes: www.fara.be.

Via de website van **Çavaria** vind je een overzicht van meer dan 130 verenigingen in Vlaanderen en Brussel voor holebi's of transgenders en van verenigingen voor ouders: www.cavaria.be.

De wetgever geeft een minderjarige met voldoende onderscheidingsvermogen het recht om zelf te kiezen of hij een behandeling wil volgen. Hij kan bijvoorbeeld weigeren om zich te laten vaccineren. Een minderjarige die een dokter bezoekt zonder zijn ouders valt ook onder het **beroepsgeheim van de arts**. De arts mag niet vrijgeven wat tijdens de raadpleging besproken werd; hij mag zelfs niet zeggen of de jongere bij hem geweest is. Dat geldt niet als de jongere in onmiddellijk en groot gevaar verkeert.

Een minderjarige kan **trouwen als een rechter toelating geeft** – al komt dit zeer zelden voor.

Als een minderjarige jongen vader wordt, kan hij het kind erkennen. Minderjarige ouders hebben het ouderlijk gezag over hun kind, ook al zijn zij zelf nog onderworpen aan dat van hun eigen ouders. De grootouders nemen dus niet de belangrijke beslissingen voor hun kleinkind.

Wanneer een jongere in grote moeilijkheden of in gevaar verkeert, kan de hulpverlener, de ouder, een vertrouwenspersoon of dienstverlener terecht bij het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Dat onderzoekt of hulp van overheidswege nodig is en kan, indien nodig, ook doorverwijzen naar de jeugdrechter. Het hulptraject dat door het OCJ wordt opgestart is altijd vrijwillig.

De jeugdrechtbank wordt erbij geroepen als de minderjarige de wet heeft overtreden of als hij in een moeilijke situatie leeft en hulp voor hem of voor zijn ouders op vrijwillige basis niet mogelijk is. De jeugdrechtbank kan ook een hoogdringende maatregel nemen als de jongere in acuut gevaar verkeert. Pas nadien wordt dan onderzocht of vrijwillige hulp mogelijk is.

Ontvoogding

Bij ontvoogding vervalt het ouderlijk gezag of de voogdij voor de jongere. Dit gebeurt zelden. De familierechtbank beslist over ontvoogding. Ze kan pas gevraagd worden **vanaf 15 jaar** (of verleend worden door te huwen). Een van de ouders (of de voogd als beide ouders overleden zijn) of de procureur des Konings moet de aanvraag doen. De minderjarige kan niet zelf de ontvoogding vragen. Zodra een jongere ontvoogd is, kan hij wonen waar hij wil, en zelf zijn vak of studierichting kiezen. Opgelet, ouders blijven ook dan burgerlijk aansprakelijk.

Als de ouders uit elkaar zijn, kan een jongere vanaf 16 jaar niet meer verplicht worden om bij vader of moeder te wonen als hij dat niet wil. Ook al moet hij bijvoorbeeld om de twee weken naar zijn vader, dan nog leggen rechtbanken

geen boetes op aan de moeder als het kind niet komt opdagen. Rechters houden rekening met het feit dat een ouder een tiener niet meer kan verplichten om bij de andere ouder te gaan als de twee een moeilijke relatie hebben.

Met een bromfiets rijden (zonder passagier) kan vanaf 16 jaar. Een voorlopig rijbewijs behalen voor de wagen kan vanaf 17 jaar. Maar rijden mag dan alleen als de begeleider erbij is. Zorg voor een goede verzekering en breng de verzekeringsmaatschappij van de ouders op de hoogte als het om hun wagen gaat.

NA 18 JAAR

Meerderjarig, wat betekent dat?

Een jongere wordt meerderjarig op de dag dat hij 18 wordt. Hij kan dan, juridisch, alleen beslissen. Hij valt niet langer onder het ouderlijk gezag.

Hij is voortaan alleen wettelijk verantwoordelijk voor zijn levenskeuzes en voor het beheer van zijn goederen. Hij kiest zelf met wie hij omgaat of waar en wanneer hij uitgaat. Hij mag het ouderlijk huis verlaten, een appartement huren, alleen wonen of samenwonen of trouwen, met alle gevolgen die dat met zich meebrengt, in de eerste plaats op financieel vlak.

Ouders hebben niet meer automatisch toegang tot informatie over hun kind: informatie over zijn studies, medische of psychologische informatie. Jongeren van 18 jaar beslissen zelf of ze willen dat hun ouders op de hoogte worden gebracht.

Tijd om te kiezen

Verkiezingen: Vanaf 18 jaar heeft een jongere het recht – en de plicht – om te stemmen in de gemeenteraads-, regionale, federale en Europese verkiezingen. Hij kan ook verkozen worden. De enige uitzondering zijn de Europese verkiezingen: je moet 21 zijn om je verkiesbaar te stellen.

Burgerlijke meerderjarigheid: Vanaf 18 jaar worden jongeren beschouwd als bekwaam om een contract te tekenen, goederen te kopen of te verkopen, hun rekeningen te beheren.

Strafrechtelijke meerderjarigheid: Vanaf 18 jaar is een jongere ook meerderjarig op strafrechtelijk vlak. Hij kan dus strafrechtelijk verantwoordelijk worden gehouden voor zijn daden bij een misdrijf, kan veroordeeld worden en gevangengezet worden.

Jongeren die willen studeren hebben veel mogelijkheden: kort of lang, in België of in het buitenland. Het is moeilijk kiezen. Weinig jongeren weten wat bij hen past of wat ze leuk vinden. Ze hebben soms een beeld van het beroep dat ze willen uitoefenen zonder te weten wat de studies inhouden. Of ze willen per se een bepaalde studierichting volgen zonder een einddoel voor ogen. Ouders en kinderen verschillen bovendien wel eens van mening. Met welke beroepen worden ze financieel zelfstandig?

Ouders en kinderen bespreken de studiemogelijkheden in functie van de voorkeuren en vaardigheden van de jongere, de financiële middelen van de ouders, de mogelijkheid om een studietoelage te bekomen. De eerste keuze is daarbij zelden de juiste. In veel gezinnen wordt ze geregeld bijgestuurd.

Studeren? Werken? Reizen?

Onderwijskiezer helpt jongeren een studierichting te vinden die bij hen past: <https://www.onderwijskiezer.be/v2/index.php>.

I-Prefer helpt zesdejaars een idee te krijgen van de opleidingen die bij hen passen: <https://www.onderwijskiezer.be/iprefer/index.php>.

Explorer helpt te ontdekken welke opleidingen in het hoger onderwijs kunnen boeien: <https://www.onderwijskiezer.be/explorer/>.

In alle Vlaamse provincies zijn er SID-in's (Studie-informatiedagen) om laatstejaars van het secundair onderwijs te helpen in hun studie- of beroepskeuze: <http://onderwijs.vlaanderen.be/sidin>.

Universiteiten en hogescholen hebben eigen instrumenten. Check hun website voor meer informatie.

De VDAB publiceert elk jaar een lijst van de knelpuntberoepen: <https://www.vdab.be/jobs/knelpuntberoepen.shtml>.

Op www.gostrange.be vind je alle mogelijkheden voor een verblijf in het buitenland: (taal)stage, uitwisseling, vrijwilligerswerk, studie, inleefreis, vakantiejob.

Wat betekent volwassen zijn¹?

Een jongere is niet volwassen omdat hij meerderjarig is. Hij leert beetje bij beetje volwassen te worden: zelfstandig, matuur, verantwoordelijk. De jongere heeft zijn ouders meestal nog nodig om hem te helpen, advies te geven, te ondersteunen. Of dat goed gaat, hangt af van de relatie die ze tot dan hadden opgebouwd. Jongeren komen samen met hun ouders tot beslissingen over onderwijs of studiekeuze op basis van dialoog, wederzijds vertrouwen, afstemming en respect.

¹ Cécile Van de Velde, *Devenir Adulte. Sociologie comparée de la jeunesse en Europe*. Paris, Presses Universitaires de France, Le Lien Social, 2008.

Het begrip 'volwassen zijn' verschilt van cultuur tot cultuur. In sommige landen zoals het Verenigd Koninkrijk willen de meeste mensen op relatief jonge leeftijd hun eigen boontjes doppen, ook al moeten ze dan zelf zware leningen torsen. In andere landen zoals Denemarken is het de gewoonste zaak van de wereld dat je de tijd neemt om keuzes te maken en verantwoordelijk te worden. Jongeren worden er aangemoedigd om verschillende jobs te proberen, te reizen, langer te studeren. Of je volwassen wordt en hoe, hangt dus af van de mentaliteit en van het beleid in een land.

Onderhoudsplicht tot het einde van de studies

Wat is de onderhoudsplicht?

Ouders moeten hun kind een passende opleiding garanderen. Maar ook later in zijn leven moeten ze helpen als hij financieel aan de grond zit. Deze onderhoudsplicht is wederzijds. Zodra de jongere financieel op eigen benen staat, moet ook hij voor zijn ouders zorgen als die behoeftig zijn.

Als een jongere beslist om voort te studeren moeten zijn ouders deze kosten dragen. Zij zijn onderhoudsplichtig (art. 203 BW) tot de jongere zijn opleiding heeft afgerond, ook als hij al meerderjarig is.

Het is geen puur financiële verplichting (zie gemeenrechtelijke onderhoudsplicht). Ouders moeten tegemoetkomen aan alle materiële behoeften van hun kinderen: kleding, voeding, onderdak, medische zorgen, vrije tijd. Ze moeten dit doen in functie van hun mogelijkheden.

Gemeenrechtelijke onderhoudsplicht

De wetgever verplicht mensen van dezelfde familie om in elkaars levensonderhoud te voorzien als dat nodig is (artikel 205 van het Burgerlijk Wetboek). De hulp is beperkt tot het minimum dat nodig is om de persoon uit de staat van behoefte te helpen. Het familielid dat te hulp schiet moet uiteraard zelf de nodige middelen hebben. Deze verplichting kan op elk moment herzien worden.

De onderhoudsplicht geldt voor:

- kinderen ten opzichte van hun vader en moeder en omgekeerd
- kleinkinderen ten opzichte van hun grootouders en omgekeerd
- schoonzonen en schoondochters ten opzichte van hun schoonouders.
De verplichting bestaat ook in de andere richting.
- de erfgenamen van een gehuwd persoon op de dag van het overlijden ten opzicht van de overlevende echtgenoot.

Wie heeft het laatste woord over de studiekeuze?

Het idee is om het kind te helpen financieel **zelfstandig te worden**. De jongere moet dus een **passende opleiding** krijgen en de ouders moeten dit bekostigen. Ze hoeven niet op voorhand groen licht te geven voor de studiekeuze.

Als ouders de studie niet willen betalen, bepaalt de rechtbank hoe de onderhoudsplicht geïnterpreteerd wordt. Doorslaggevend zijn de financiële toestand van de ouders, de aanwezigheid van andere kinderen in het gezin maar ook de vraag of de gekozen richting past bij de capaciteiten en interesses en het schoolverleden van de student. Een humanioradiploma wordt niet als voldoende beschouwd. Jongeren hebben het recht om hogere studies te volgen

en een diploma te behalen aan een universiteit of hogeschool.

Ouders hoeven normaal niet een tweede diploma te bekostigen (economie na rechten bijvoorbeeld) of een doctoraat, al zijn er uitzonderingen. De rechtspraak is relatief flexibel in deze materie.

Idealiter heeft de jongere een duidelijk en gedetailleerd beeld van de gevolgen van zijn studiekeuze, van de beroepen die mogelijk zijn voor hem, en van wat hij tijdens de studies kan verwachten. Als hij bijvoorbeeld wil pleiten voor de rechtbank, moet hij beseffen dat een rechtenstudie discipline en geheugenwerk vergt. Vragen stellen aan mensen die dezelfde studie gedaan hebben of hetzelfde vak beoefenen helpt om door de bomen het bos te zien.

Moet de jongere slagen om hulp te krijgen van zijn ouders?

Ouders moeten de jongere alleen onderhouden als hij voldoende motivatie, toewijding, ernst en bekwaamheid aan de dag legt en de studies afwerkt binnen een redelijke termijn. De studie moet dus een normaal (maar niet vlekkeloos) verloop kennen. De jongere mag falen. Hij mag overstappen naar een andere studierichting. Dubbelen is geen reden om de hulp stop te zetten. Sommige rechters vinden dat de plicht zelfs overeind blijft als de student een tweede keer zijn jaar moet overdoen. Het is wel niet de bedoeling om de student in een prinsenleventje te onderhouden. Pas beginnen studeren na een sabbatjaar is geen reden voor ouders om de studie niet te bekostigen.

Studie opvolgen, punten opvragen, beroep aantekenen: wat vanaf 18 jaar?

Alleen de jongere heeft toegang tot zijn examenresultaten. De onderwijsinstelling mag de ouders niet zeggen of de jongere al dan niet geslaagd is. Zelfs niet of hij ingeschreven is. De jongere is ook de enige die een beroep kan indienen tegen een beslissing van zijn onderwijsinstelling.

Huisvesting

Ouders blijven over het algemeen hun kinderen zelf onderdak geven, ook na 18 jaar. Deze onderhoudsplicht in natura geniet de voorkeur. Maar er zijn redenen waarom de jongere misschien niet thuis wil wonen: een opleiding die ver van huis is, plaatsgebrek, verlangen naar autonomie, gelegenheid, conflict. Ouders kunnen niet verplicht worden om een kot of een studio te betalen alleen omdat hun kind niet langer thuis wil wonen.

Als de jongere gaat samenhuizen of op kot gaat, zal hij in theorie het huurcontract tekenen. De kans is echter groot dat de verhuurders aan de ouders vragen om (mee) te tekenen of om zich borg te stellen. Waarschijnlijk moet er een huurwaarborg betaald worden (op dit moment 2 maanden huur). De student doet er goed aan om in het contract de huurtermijn en het bedrag voor de kosten te controleren en samen met de eigenaar een staat van de huurwoning op te maken. In Brussel is er sinds januari 2018 een nieuwe regelgeving van kracht voor studentenverhuur en voor samenhuizen (lees ook de brochure 'Het nieuwe huurcontract is aangekomen' op www.huisvesting.brussels).

Wanneer een jonge meerderjarige nog thuis woont, mogen zijn ouders eisen stellen voor het gemeenschappelijke leven en een oogje in het zeil houden wat zijn studie betreft. Ze hebben het recht hun kind te vragen om bepaalde huisregels na te leven.

Hoeveel moet het kind krijgen?

De jongere moet 'normaal' kunnen leven met wat zijn ouders geven, in functie van wat hij nodig heeft en wat zijn ouders kunnen betalen. Hoeveel dat is, hangt af van de levensstijl van de ouders. Er moet ook rekening worden gehouden met de globale inkomsten van het gezin.

Ouders samen of uit elkaar: wie betaalt wat ?

Als de ouders samen zijn, staan ze **samen** in voor de onderhoudsplicht met het huishoudgeld.

Als de ouders uit elkaar zijn, moeten ze beiden bijdragen aan het onderhoud en de scholing van het kind. Voor de verdeling van deze bijdrage wordt rekening gehouden met de financiële middelen van iedere ouder (ieder de helft of een derde/twee derden bijvoorbeeld). Het is mogelijk dat één ouder in natura bijdraagt en de andere ouder een financiële bijdrage betaalt (of dat ze beiden in natura bijdragen of beiden een som geld geven).

Om het bedrag per ouder te berekenen wordt ook rekening gehouden met de verblijfplaats van het kind. Wanneer het kind veel meer bij de ene dan bij de andere ouder verblijft, moet deze laatste de hulp in natura – huisvesting en voeding, eventueel kleding of vrijetijdsactiviteiten – compenseren. Dat is ook zo wanneer een ouder in huisvesting voor

de jongere voorziet (bijvoorbeeld een kamer regelt bij een familielid) of na de scheiding de voormalige gezinswoning gratis overlaat.

De bijdrage van de ouders kan **vermeerderen of verminderen** als er nieuwe elementen zijn waardoor de financiële toestand voor de ouders verandert.

Er wordt rekening gehouden met **gewone** maar ook met **buitengewone kosten**. **Buitengewone** kosten zijn onvoorziene kosten zoals een bril, een medische behandeling, kosten voor orthodontie of een psycholoog, vervoerskosten, sport. Zoals bij gewone kosten kan een andere verdeelsleutel worden toegepast dan 50/50, naargelang de inkomsten van iedere ouder.

Ouders kunnen maandelijks een vast bedrag storten voor de gewone kosten. De buitengewone kosten kunnen ze verdelen naarmate die zich aandienen (steeds in verhouding tot de mogelijkheden van iedere ouder).

Er zijn **informaticaprogramma's** die het bedrag voor de onderhoudsbijdragen helpen te bepalen. Ze gebruiken statistische gegevens om de theoretische kost van een kind in een gezin te bepalen. Een veelgebruikt programma is de onderhoudsgeldcalculator van de Gezinsbond: www.gezinsbond.be.

Het deel van de ene ouder kan worden gestort aan de andere ouder of rechtstreeks aan het kind.

Een ouder die ontzet is uit het ouderlijk gezag blijft onderhoudsplchtig.

Wie moet er nog bijdragen aan het onderhoud van het kind tijdens zijn studies?

Ook als een kind feitelijk samenwoont, moeten ouders het nog financieel ondersteunen. Als het kind **trouwt**, kan de verplichting om de studiekosten te betalen op de partner vallen.

De **stiefouders** (nieuwe echtgenoot of partner van een van de ouders) dragen vaak indirect bij tot het onderhoud van de stiefkinderen, maar ze zijn daartoe niet verplicht.

Als de vader of moeder overlijdt, is de plicht van de stiefouder beperkt tot wat hij of zij erfde van de ouder, of toegekend kreeg in het huwelijkscontract, via testament of door schenking.

De **grootouders** moeten soms ook bijspringen als hun kleinkinderen financieel niet rondkomen (zie gemeenrechtelijke onderhoudsplicht).

De biologische vader van een kind van wie de afstamming niet juridisch vaststaat kan toch veroordeeld worden tot het betalen van een bijdrage voor het onderhoud, de opvoeding en de scholing van het kind. Er moet aangetoond worden dat de man de biologische vader is met een DNA-test.

Kan een kind verplicht worden om te werken (of financieel bij te dragen) tijdens zijn studies?

Sommige rechters oordelen dat je een kind mag vragen bij te dragen tot zijn onderhoud met een studentenbaantje of door de diploma's die het al heeft behaald te verzilveren.

Alles hangt uiteraard af van de intensiteit van de studie (moeilijkheidsgraad, uurrooster).

Opgelet, vraag na hoeveel uren een jongere mag werken en hoeveel hij per trimester maximum mag verdienen. Als hij meer verdient, verliest hij de kinderbijslag en de ouder verliest het voordeel van een kind ten laste.

Als de jongere zelf geld heeft, kan het zijn dat hij de intresten uit obligaties of andere financiële producten moet gebruiken. Hij moet zijn kapitaal niet inbrengen.

Is de onderhoudsbijdrage fiscaal aftrekbaar?

Als het kind niet bij de ouder woont, kan die ouder zijn onderhoudsbijdrage voor 80% fiscaal aftrekken. Dat is ook zo voor minderjarige kinderen.

Wat gebeurt er als de ouder die moet betalen, niet betaalt?

Iedere ouder kan bij de andere aankloppen voor zijn deel in de onderhoudsplicht. De **familierechtbank** is bevoegd voor deze materie. Ook het meerderjarige kind kan naar de rechter stappen.

Er zijn ernstige sancties voor ouders die hun onderhoudsplicht niet vervullen of ze verwaarlozen. Ze kunnen een correctionele straf krijgen en zelfs hun rijbewijs verliezen.

Als de ouder vreest dat de andere ouder zijn bijdrage niet vrijwillig zal betalen, kan er overgegaan worden tot de delegatie van deze sommen om de onderhoudsplicht te garanderen. Het volstaat om een brief te sturen naar

de griffie van de rechtbank die het vonnis daarover heeft afgeleverd. Die stuurt een kopie van het vonnis naar de werkgever of naar de instelling die het vervangingsinkomen betaalt. De bijdrage wordt vervolgens gestort aan de eisende ouder. Dat kan uiteraard alleen als geweten is welk inkomen de betalende ouder heeft.

De ouder die de bijdrage eist (of uitzonderlijk het kind dat apart woont) kan de verschuldigde sommen ook terugvorderen via de gedwongen uitvoering van het vonnis. Een deurwaarder legt dan beslag op het vermogen van de ouder die de sommen verschuldigd is. Er kan beslag gelegd worden op het loon of de uitkering van de ouder die moet betalen. Bij alimentatieschulden is het beslag onbeperkt.

In bepaalde situaties kan een ouder een beroep doen op de Dienst voor Alimentatievorderingen van FOD Financiën. Die kan een voorschot geven op de verschuldigde onderhoudsbijdrage. DAVO haalt de voorgeschoten sommen vervolgens bij de ouder die niet betaald heeft.

www.secal.belgium.be

Wanneer loopt de onderhoudsplicht af ?

Dit ligt niet wettelijk vast. Zodra de opleiding voltooid is, valt het kind onder het gemeen recht. Als hij dan financieel niet rondkomt, kan hij onderhoudsgeld vragen op basis van artikel 205 van het Burgerlijk Wetboek (zie gemeenrechtelijke onderhoudsplicht).

Ook als ouders het niet kunnen vinden met zoon of dochter, als ze hun kind niet meer zien, als ze geen informatie hebben over de examenresultaten, of zelfs als het kind geen respect toont of ondankbaar is, dan nog moeten ze financiële bijstand verlenen.

Bij discussie bepaalt de rechtbank wanneer een opleiding voltooid is.

Financiële hulp van derden tijdens de studies

Kinderbijslag

De regeling voor de kinderbijslag is complex. Het is soms moeilijk om weten op welk bedrag je recht hebt. De bedragen verschillen ook tussen de gewesten. In theorie is er recht op kindergeld vanaf de geboorte tot 31 augustus in het jaar waarin het kind 18 jaar wordt. Dit wordt verlengd tot de maand waarin de jongere 25 jaar wordt, als hij (jaarlijks) kan aantonen dat hij nog studeert. Die studies moeten beantwoorden aan bepaalde criteria (aantal lessen). Vanaf 1 januari 2019 heeft Vlaanderen een nieuw systeem voor kinderbijslag, maar alleen voor kinderen die vanaf dan geboren worden.

Normaal krijgen de ouders zelf de kinderbijslag. Maar vanaf 16 jaar kan de jongere vragen om deze bijdrage zelf te ontvangen als hij alleen woont. Het is echter opletten geblazen, want in dat geval kan het bedrag lager uitvallen. Het bedrag voor de kinderbijslag per jongere hangt namelijk af van het aantal kinderen in een gezin. Als ouder en kind goed met elkaar opschieten, kan het dus interessanter zijn dat de ouder het bedrag doorstort aan het kind dat niet meer thuis woont.

De kinderbijslag is een bijdrage in de kosten voor de opvoeding van het kind. Wanneer ouders de kinderbijslag niet gebruiken voor het kind kan de rechtbank de som laten storten aan de jongere.

Kinderen met een handicap kunnen kinderbijslag krijgen tot ze 21 jaar zijn.

Meer informatie? Zoek 'kinderbijslag' bij www.jongerengids.be of surf naar www.famifed.be. Met de Famifed-rekenmachine kan je de kinderbijslag berekenen waar je recht op hebt.

Vergeet niet het kinderbijslagfonds op de hoogte te brengen van elke wijziging in de gezinssituatie. Je doet dit best binnen de maand die volgt op de wijziging, ook als je nog niet weet of ze gevolgen zal hebben. Als je dit niet doet, loop je het risico dat de regularisatie pas veel later kan gebeuren. Dit kan rampzalige financiële gevolgen hebben. Het kan ook leiden tot conflicten wanneer er tussen de gezinsleden (bijvoorbeeld ex-partners) geld moet worden terugbetaald.

Studietoelagen

Een jongere met financiële moeilijkheden kan, in bepaalde gevallen, een studietoelage krijgen van de Vlaamse Gemeenschap.

Hij moet daarvoor voltijds een onderwijsinstelling bezoeken en een regelmatige student zijn.

Het bedrag hangt af van de verblijfplaats van de student, het inkomen en de samenstelling van het gezin, het studietraject en het studietoelagekrediet.

Er zijn ook andere organisaties en private stichtingen die financiële hulp bieden voor bepaalde persoonscategorieën (wezen, verkeersslachtoffers, maar ook jong talent) of voor bepaalde beroepscategorieën.

Neem contact op met de sociale dienst of met het secretariaat van de universiteit of hogeschool. Die kan helpen met (een voorschot op) de studietoelage van de Vlaamse overheid, maar kan ook mee nadenken over de gespreide of uitgestelde betaling van het studiegeld of over financiële steun, of een studielening geven.

Meer informatie?

www.studietoelagen.be

www.centenvoorstudenten.be

Op centenvoorstudenten.be staat ook een overzicht van tegemoetkomingen van alternatieve fondsen.

OCMW

Soms kunnen ouders de studies van hun meerderjarige kind niet (blijven) betalen. Soms willen ze dit niet meer doen, omdat ze het niet eens zijn met de studiekeuze van hun kind of omdat het tot een breuk is gekomen met hun kind. De jongere kan dan voor een leefloon aankloppen bij het OCMW van de gemeente waar hij op dat moment ingeschreven is in het bevolkings- of vreemdelingenregister.

Het OCMW zal een sociaal onderzoek doen. Als de aanvraag wordt goedgekeurd, krijgt de jongere een leefloon in het kader van maatschappelijke integratie. Het OCMW werkt daarvoor met de jongere een 'geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie' (GPMI) uit. Dat bepaalt dat de jongere voltijds gaat studeren om zo zijn kansen op de arbeidsmarkt te verhogen en het lijst de afspraken op. Voor de goedkeuring van het studieproject kan het OCMW rekening houden met de leeftijd van de jongere, de toekomstperspectieven van de studierichting en zijn studieverleden. Dit wordt op individuele basis

bekeken. Zolang de jongere de afspraken in het GPMI naleeft, heeft hij recht op een leefloon.

Naast het leefloon kan het OCMW bijkomende financiële steun geven om de studiekosten te dekken. Het OCMW kan geheel of gedeeltelijk het schoolgeld of het inschrijvingsgeld betalen, de vervoerskosten, noodzakelijk lesmateriaal (syllabi, fotokopieën, boeken). Elk OCMW heeft zijn eigen beleid voor studenten, het ene al strenger dan het andere.

Als een OCMW geen steun wil verlenen, kan er beroep worden ingediend tegen deze beslissing bij de arbeidsrechtbank.

Het is niet omdat het OCMW de jongere te hulp komt, dat ouders niet meer onderhoudsplichtig zijn. Soms, als dat mogelijk is, werken OCMW's samen met de ouders om te zien hoeveel ze zullen bijdragen. Maar soms zit het conflict te diep. Het OCMW kan de student dan verplichten om de onderhoudsplicht af te dwingen via de rechtbank of spreekt zelf de ouders aan. Het OCMW kan een deel van het bedrag dat het aan de student heeft gegeven terugvorderen van de ouders.

Een student die een leefloon wil moet aan dezelfde voorwaarden voldoen als de andere begunstigten van het OCMW. Hij moet bovendien een studietoelage aanvragen en bereid zijn om (deels) te werken tijdens de schoolvakanties. Er kan van worden afgeweken om gezondheidsredenen of om andere redenen die het OCMW billijk vindt.

Als de jongere wil werken

Wanneer een jongere stopt met studeren of zijn diploma behaald heeft, en niet meteen een baan vindt, schrijft hij zich best in als werkzoekende bij de VDAB, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling, of bij Actiris in Brussel.

Opgelet: als de jongere een studietoelage kreeg en zijn studies heeft stopgezet om werk te zoeken, zal hij soms een deel van de studietoelage moeten terugbetalen.

Met de inschrijving bij de VDAB of Actiris begint de officiële zoektocht naar werk. De jongere heeft niet meteen recht op een werkloosheidsuitkering. Hij doorloopt eerst een beroepsinschakelingstijd (vroeger wachttijd genoemd) van 310 dagen, wat overeenkomt met één jaar. Hij behoudt dan de kinderbijslag. Hij moet aantonen dat hij actief werk zoekt. Als hij na een jaar nog geen baan heeft gevonden, krijgt hij een inschakelingsuitkering (vroeger wachtnutkering genoemd). Hij moet dan wel jonger dan 25 jaar zijn.

Als schoolverlater mag een jongere in de zomermaanden na het beëindigen of stopzetten van zijn studie (namelijk tot 30 september) nog als jobstudent werken. Na 30 september mag dat niet meer.

De jongere moet zich aansluiten bij een ziekenfonds. De ouders blijven onderhoudsplichtig tijdens de beroepsinschakelingstijd. Een jongere die te weinig financiële middelen heeft tijdens zijn beroepsinschakelingstijd of een jongere die geen recht heeft op een inschakelingsuitkering kan hulp vragen aan het OCMW. Hij moet daarvoor voldoen aan verschillende voorwaarden. Opgelet: als de jongere een leefloon krijgt tijdens zijn studies moet hij het OCMW op de hoogte brengen zodra hij zijn diploma heeft behaald of zijn studie stopzet.

Ziekenfonds

Een kind dat ten laste is van zijn ouders is automatisch aangesloten bij hun ziekenfonds tot het 25 jaar wordt. Het moet daarvoor niet onder hetzelfde dak wonen. Als het kind zich inschrijft als werkzoekende,

blijft het ten laste van de ouders tijdens de beroepsinschakelingstijd. Hij zal zichzelf moeten inschrijven zodra hij een uitkering krijgt. Hij moet dat ook doen als hij als stagiair aan de slag is, vanaf de dag dat hij 19 is geworden.

Ook als een jongere financiële steun krijgt van het OCMW kan hij nog ingeschreven staan bij het ziekenfonds ten laste van zijn ouders.

Zodra hij 25 is, moet de jongere zich inschrijven in het ziekenfonds van zijn keuze, ook als hij nog studeert (als titularis-student). Als hij gaat samenwonen met een andere persoon die is ingeschreven als titularis, kan hij ten laste komen van deze persoon, onder bepaalde voorwaarden.

Als hij voor zijn 25ste afstudeert en werk vindt, wordt hij zelf titularis.

Financiën en goederen

REKENINGEN

Voor 16 jaar

Een **minderjarige** is juridisch '**onbekwaam**'. Dit betekent dat hij niet alleen kan handelen.

De ouders oefenen samen het recht uit om de goederen van hun kinderen te beheren (tenzij in uitzonderlijke gevallen).

Bepaalde beslissingen met mogelijk grote gevolgen kunnen ouders alleen nemen met de toestemming van de vrederechter. Zo wil de wetgever het vermogen van het kind beschermen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de aankoop van een woning of bij het weigeren van een nalatenschap.

Het is opletten met reclame van banken die jongeren warm wil maken voor een eigen bankrekening of zakgeld. Ga steeds goed na of het aanbod past bij de leeftijd van het kind, of het kind er klaar voor is en of het zelfstandig zijn geld kan beheren.

Vanaf 16 jaar

Oudere tieners willen soms een eigen bankrekening.

Ouders kunnen een **sparrekening** openen in naam van hun minderjarige kind. De jongere mag wel pas vanaf 16 jaar alleen verrichtingen doen. Hij mag dan maximum 125 euro per maand van de rekening halen. Voorwaarde is wel dat de rekening niet geblokkeerd is (bijvoorbeeld als het gaat om een rekening uit een erfenis) of dat de ouders (of voogd) geen bezwaar maken. De ouders mogen de rekening blijven beheren in het belang van het kind. Ze kunnen geld storten of de intresten innen op deze rekening voor kosten die ze maken voor het kind.

Bij sommige banken kunnen jongeren een **zichtrekening** of lopende rekening openen in hun eigen naam. De wet legt geen minimumleeftijd op, maar banken hebben door de band zelf leeftijdsvoorwaarden. Bij de meeste banken kan een jongere vanaf 16 een zichtrekening openen zonder toestemming van de ouders. Toch vragen sommige banken ook dan dat de ouders instemmen.

Als ze eigen inkomsten hebben (studentenjob, stage, onderhoudsbijdrage, OCMW-steun), worden die op deze eigen rekening gestort. Ouders kunnen de bank wel de instructie geven dat de jongere toestemming moet vragen als hij hoge bedragen wil afhalen.

Een minderjarige mag met zijn rekening niet in het rood gaan. De titularis van de rekening moet de beheerskosten voor de rekening kunnen betalen.

Zodra hij 18 jaar is, doet de jongere met zijn geld wat hij wil. Tenminste, als de ouders geen opschortende voorwaarde hebben verbonden aan het gebruik van de rekening. Ze kunnen bijvoorbeeld aangeven dat hij pas vanaf een bepaalde leeftijd toegang heeft tot de rekening of pas wanneer hij zijn studies heeft afgerond.

SCHENKINGEN

Ouders willen vaak, als ze kunnen, schenken aan hun kinderen om hen te helpen hun leven op te bouwen (studies, woning).

Een ouder die gehuwd is kan alleen vrij schenken wat tot zijn eigen vermogen behoort. Het huwelijksvermogensstelsel bepaalt welke goederen tot het eigen vermogen behoren en welke gemeenschappelijk zijn.

De regels van het erfrecht tussen ouders en kinderen

Wanneer ouders schenken aan een van hun kinderen, die een toekomstige erfgenaam is, **gaat de wetgever ervan uit** dat het een **voorschot op diens erfdeel** is. Er wordt verondersteld dat de schenker alle erfgenamen gelijk wil behandelen. Deze gelijkheid wordt hersteld bij het overlijden van de ouder via de techniek van de **inbrenging**. Dat betekent dat het kind dat bevoordeeld werd, als het de nalatenschap aanvaardt, de schenking moet inbrengen in de nalatenschap. Er wordt dan met dat bedrag rekening gehouden voor de berekening van de verdeling.

Ouders kunnen ook **schenken buiten het erfdeel**, bijvoorbeeld wanneer ze aan een kind een bijkomend deel willen geven 'bovenop' wat het uit de nalatenschap zal ontvangen. Dit kan alleen komen uit het deel van het vermogen waarover de schenker vrij kan beschikken (het beschikbaar deel).

Opgelet: het erfrecht is net hervormd. Het nieuwe erfrecht treedt in werking op 1 september 2018. Het beschikbaar deel en de reserve (het deel dat naar bepaalde erfgenamen, onder wie de kinderen moet gaan) zijn aangepast om mensen meer bewegingsruimte te

geven. Ook de erfvereenkomsten die in bepaalde gevallen worden toegestaan, bieden nieuwe mogelijkheden.

Voor meer informatie over de nieuwe regels: <https://www.notaris.be/nieuws-pers/detail/de-hervorming-van-het-erfrecht-in-3-minuten>.

Een schenking is een overeenkomst tussen de schenker en de begiftigde (degene die ontvangt). Aangezien de schenking een overeenkomst is, zijn er voorwaarden gekoppeld aan de geldigheid. Zo moeten alle partijen toestemming geven waarbij er geen sprake mag zijn van dwaling, bedrog of geweld, de schenker en de begiftigde moeten juridisch handelingsbekwaam zijn om een schenking te doen of te ontvangen, het voorwerp van de schenking moet bestaan en de oorzaak van de schenking moet geoorloofd zijn (met de schenking mogen geen rechtsregels overtreden worden).

Een minderjarige kan geen schenking aanvaarden. Ouders of grootouders kunnen ze aanvaarden in zijn naam. Als de ouders (of grootouders) een schenking willen doen aan hun kind (of kleinkind), moeten ze vragen of de andere ouder of grootouder de schenking wil aanvaarden. Zo vermijden ze dat ze zowel schenker als begiftigde zijn.

Zodra het goed geschonken is, maakt het deel uit van het vermogen van de minderjarige. De ouder (of voogd) beheert dit vermogen tot het kind meerderjarig is. Hij kan inkomsten ontvangen of een onroerend goed verhuren, maar altijd met de bedoeling om het vermogen van de minderjarige in stand houden en te laten opbrengen. Hij heeft het genot van de goederen en moet die in de eerste plaats gebruiken om zijn kind te verzorgen en op te voeden.

De ouder mag niet alles doen wat hij wil met de goederen van het kind. Hij moet soms toestemming vragen aan de vrederechter, bijvoorbeeld bij de verkoop van een onroerend goed, of om op een lening in te schrijven.

Wanneer één ouder overlijdt, heeft de andere ouder het wettelijk genotsrecht en beheersrecht op het vermogen van het kind zolang het minderjarig is. Dit is ook zo als de ouders gescheiden zijn. Via een testament kan dit wettelijk genotsrecht ongedaan gemaakt worden. Het beheer komt altijd de andere ouder toe.

Gegeven is gegeven. **Een schenking is niet herroepbaar.** In een schenkingsovereenkomst mogen daarom geen clausules staan waarmee de schenker kan terugkomen op de schenking. De vereiste van een volmacht op de rekening bijvoorbeeld (waarbij je geld kan afhalen wanneer je wil) stelt de schenking ter discussie.

Dat betekent evenwel niet dat een schenker geen enkele voorwaarde kan verbinden aan een schenking. Alleen mogen die voorwaarden het schenkingsprincipe op zich niet onderuithalen.

Ouders willen soms een zekere controle houden over de geschonken goederen. Ze willen soms inkomsten blijven halen uit een geschonken kapitaal. Met bepaalde clausules in de schenkingsovereenkomst kunnen ze het kind ook beschermen tegen zichzelf (of tegen de invloed van derden), kunnen ze een deel van de inkomsten voor zichzelf voorbehouden of proberen de belastingen te drukken (zie verder).

Als de schenker lasten en/of voorwaarden verbindt aan de schenking, moet de begiftigde ze respecteren. Als dat niet gebeurt, kan de schenker de schenking ontbinden.

Een ouder kan een schenking in onverdeeldheid doen aan alle kinderen, bijvoorbeeld, of aan ieder kind afzonderlijk.

Aan schenkingen die gekoppeld zijn aan lasten of voorwaarden komt de notaris te pas.

Inkomsten of controle behouden

De ouder wil misschien zelf **inkomsten uit het geschonken goed** behouden. De meest klassieke manier is dan om **de kinderen de naakte eigendom van een goed te schenken en zelf het vruchtgebruik te behouden**. Daar komt altijd een notaris aan te pas.

Dit kan zowel voor onroerende als voor roerende goederen (vaak aandelenrekeningen).

Als er een vruchtgebruik is en de ouder overlijdt, zullen er geen belastingen moeten worden betaald.

Soms willen ouders greep houden op het beheer van de aandelenportfolie die ze aan hun kinderen in naakte eigendom schenken. Ze kunnen dit geschonken vermogen blijven beheren maar ze moeten wel het kapitaal in stand houden. Het is dus beter om dit samen met de kinderen te doen die de naakte eigendom hebben.

Het is ook mogelijk om goederen te schenken met last van **lijfrente**; dat is een soort 'huur' die de ouder kan eisen tot aan zijn overlijden.

Andere clausules die vaak voorkomen bij schenkingen tussen ouders en kinderen: Het is mogelijk om de schenking te voorzien van een '**discretieclausule**', om zo te vermijden dat de jongere weet heeft van de schenking vóór een bepaalde leeftijd (bijvoorbeeld aan het einde van zijn studies). Degene die de schenking dan heeft aanvaard in naam van het kind zal hier moeten over zwijgen tot aan de leeftijd die in de schenkingsovereenkomst vermeld staat.

Wanneer een kind trouwt, kan een ouder **verbieden** dat zijn kind **de (geschonken) goederen in de gemeenschap brengt** of het doet in een andere onverdeeldeheid.

Sommige ouders doen schenkingen met last, die kinderen opdragen om **de medische kosten van de ouders** of andere onvoorziene kosten te betalen als ze dat zelf niet meer kunnen. Deze verplichting moet gedetailleerd omschreven worden in de akte.

Het komt geregeld voor dat een ouder de schenking wil voorzien van een **clausule van conventionele terugkeer**. Het vermogen vloeit dan terug naar de ouder als het kind voor de ouder zou overlijden. Op de schenking moeten dan schenkingsrechten betaald worden, maar de ouder betaalt geen erfbelasting wanneer het goed terugkomt. Deze clausule kan facultatief worden geformuleerd: de schenker kiest dan of het vermogen terugkeert op het moment dat het kind overlijdt.

Met de **schenking met dubbele akte** kan je vermijden dat bepaalde schenkingen ingebracht worden wanneer de schenker overlijdt. Zo omzeil je meteen ook de ingewikkelde schatting van de goederen. Vanaf 1 september 2018 is het de datum van de schenking die de waarde ervan bepaalt; voor die datum geldt nog de oude regel en wordt de waarde bepaald op de datum van overlijden van de schenker. Zeer verschillende goederen zoals een huis, cash of gronden

kunnen dan geschonken worden aan de kinderen samen. Ze zullen die nadien verdelen. Sommige ouders gebruiken deze formule om het evenwicht tussen de kinderen te bewaren en de fiscale kost te beperken. Ga te rade bij een notaris.

Als er veel activa zijn in de familie en als de ouders een grote schenking willen doen, maar die toch zelf willen blijven beheren, kan de oprichting van een burgerlijk maatschap gecombineerd met een schenking van delen een goede formule zijn; ze biedt ook fiscale voordelen. Met deze formule vermijd je ook, als de ouder gescheiden was en zou overlijden, dat het beheer van deze goederen aan de andere ouder toekomt.

In bepaalde uitzonderlijke gevallen kan het nuttig zijn om een private stichting op te richten.

Je klopt best aan bij bankier, advocaat of notaris voor meer informatie.

Opgelet, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest bepalen zelf de schenkings- en successierechten. Er zijn verschillende tarieven voor schenkingen van onroerende en roerende goederen.

Wie een **onroerend goed wil schenken** in België, moet een beroep doen op een notaris die gevestigd is in België. Je moet dan onroerende schenkingsrechten betalen.

Voor meer informatie over formaliteiten bij schenkingen, kijk op www.notaaris.be of vraag raad aan een bankier, een advocaat of een notaris.

Steeds meer **grootouders willen een deel van hun vermogen doorgeven** aan hun kleinkinderen. Ze vinden dat hun kleinkinderen dat geld beter kunnen gebruiken dan hun eigen kinderen die hun leven al op de sporen hebben. De grootouders kunnen dat regelen via schenkingen of via een testament in het voordeel van de kleinkinderen. Sinds 2013 laat de wetgever toe om onder bepaalde voorwaarden 'een generatiesprong te maken' bij de nalatenschap. Het kind moet daarvoor afstand doen van zijn rechten en het kleinkind neemt dan de plaats van zijn vader of moeder in de erfvolgorde in.

Bijzondere situaties

SCHULDEN OF FAILLISSEMENT VAN EEN KIND? BORG STAAN?

Jongeren hebben steeds vaker schulden. De verlokkingen van onlineaankopen, games of een nieuwe smartphone doen soms te snel naar de bankkaart of portefeuille grijpen.

Zolang hij **minderjarig** is, kan een jongere geen juridische handelingen stellen, op enkele uitzonderingen na (zie hoger). Nochtans erkennen rechters dat een minderjarige met onderscheidingsvermogen (over het algemeen vanaf 12 jaar) toch bekwaam kan zijn om dingen voor zichzelf aan te kopen. Als het fout loopt, is er een zekere bescherming: de ouder of de minderjarige kan aan de rechter vragen om de aankoop nietig te verklaren. De rechter onderzoekt dan of de jongere het geld had om zich te engageren tot die aankoop.

Zodra de jongere **meerderjarig** is, is hij volledig verantwoordelijk voor zijn schulden. Hij moet ze dan terugbetalen.

Als een jongere een grote aankoop doet, vragen winkeliers dat iemand (vaak de ouders) zich **borg stelt**. Dat is niet zomaar een formaliteit. Als het kind de schulden niet kan betalen, moeten de ouders dat doen. In theorie kunnen de ouders het kind nadien vragen om dit bedrag aan hen terug te betalen.

Als een kind nog thuis woont en veroordeeld is voor schulden, kan er **beslag worden gelegd** op goederen bij de ouders thuis. Een deurwaarder kan dan bezittingen in beslag nemen en publiek verkopen. Als ouders willen vermijden dat hun meubelen verkocht worden, moeten ze bewijzen dat ze van hen zijn, aan de hand van facturen, kasbonnetjes of rekeninguittreksels. Ze kunnen in laatste instantie een beslag tot terugvordering indienen bij de beslagrechter om persoonlijke voorwerpen terug te krijgen.

Opgelet voor schulden door boetes, vooral voor het openbaar vervoer of voor medische kosten. Ze kunnen, door de achterstallen, enorme proporties aannemen. Een jongere die meerderjarig wordt kan dan plots een forse rekening krijgen. Ga steeds na of de schuld echt is en wie moet betalen. En laat ze niet liggen of er wacht een financiële nachtmerrie.

UITHUISZETTING VAN EEN MEERDERJARIG KIND

Soms kunnen ouders niet anders dan hun meerderjarige kind uit huis zetten. Omdat het leven thuis onhoudbaar is geworden, of omdat ze het risico lopen dat door de schulden van hun kind hun eigen bezittingen in beslag genomen zullen worden. Om je meerderjarige kind aan de deur te zetten moet je een beroep doen op de vrederechter. Je mag niet de sloten veranderen om iemand die gedomicilieerd is op dezelfde plek, buiten te sluiten.

Ouders kunnen eerst aankloppen bij de vrederechter voor een verzoeningspoging, in de hoop dat ze daar samen een akkoord vinden. Een kind aan de deur zetten is namelijk een lastige en pijnlijke procedure voor alle betrokkenen. Als de

verzoeningspoging mislukt, moeten ze een rechtszaak aanspannen. Zodra het vonnis betekend is, heeft de jongere een maand de tijd om te vertrekken. Normaal is het OCMW op de hoogte gebracht; het zal de jongere helpen als dat nodig is. De deurwaarder komt dan naar de gezinswoning, samen met de politie en met een maatschappelijk werker van de gemeente. De deurwaarder stelt een lijst op van de goederen en laat ze overbrengen naar de plek die de jongere aanwijst. Als er geen plek voorhanden is, registreert de gemeente de goederen, neemt ze mee en bewaart ze maximum zes maanden in de gemeentelijke opslagplaats. Wanneer de jongere zijn spullen afhaalt, moet hij de gemeente vergoeden voor de ophaling en bewaring. Als hij niet betaalt, geeft de gemeente alleen de goederen vrij die niet in beslag mogen genomen worden zoals kleren, tafel of wasmachine.

Toegeven dat er in het gezin geweld wordt gebruikt is moeilijk. Slachtoffers en daders hebben de neiging om het probleem te ontkennen of te minimaliseren, zeker omdat het geweld al jaren kan bezig zijn. Ze kunnen zich schamen, zich geïsoleerd en verantwoordelijk voelen. Veel ouders en kinderen aarzelen om hulp te vragen of de politie te bellen, want ze zijn bang dat dit de situatie zal verergeren, dat hun familielid een strafblad zal krijgen of dat ze niet meer terug kunnen na die stap. Het is nochtans essentieel om toe te geven dat er geweld is, erover te praten met de omgeving, langs te gaan bij een psycholoog of een CAW. Bij het CAW is er begeleiding van plegers van intrafamiliaal geweld en ondersteuning van de slachtoffers. Deze diensten zullen een oplossing proberen te vinden, en garanderen daarbij steeds dat wat gezegd wordt vertrouwelijk blijft.

ONBEKWAAMHEID OF VERKWISTING BIJ EEN MEERDERJARIGE

Als een meerderjarige (ouder of meerderjarig kind) **handelingsonbekwaam** is en dus zijn eigen zaken niet kan regelen, zijn belangen niet kan behartigen en niet voor zichzelf kan zorgen, ook al is het slechts voor bepaalde handelingen, kan hij onder gerechtelijke bescherming worden geplaatst. De verlengde minderjarigheid bestaat niet meer, ze is vervangen door de gerechtelijke bescherming. De vrederechter beslist over bescherming op basis van een medisch attest. De ouder (of het meerderjarig kind) kan worden aangesteld als bewindvoerder. Hij behartigt dan de belangen van de beschermde persoon. Als iemand een **verkwister** is, als hij zijn geld over de balk gooit en zichzelf zo in gevaar brengt, kan hij ook een beschermingsmaatregel opgelegd krijgen. In dat geval geldt de onbekwaamheid alleen voor de goederen; de persoon krijgt dan bijstand. Dat betekent dat zijn handelingen alleen geldig zijn als er een andere persoon mee voor instaat.

Een verzoek om gerechtelijke bescherming kan ingediend worden zodra de jongere 17 jaar is, zodat ze kan ingaan vanaf 18 jaar.

Lees ook de brochures 'Praktische gids voor familiale bewindvoerders' en 'De persoon en zijn vermogen beschermen', beschikbaar via de website van de KBS (www.kbs-frb.be) of Notaris.be.

INBREUK OF OVERLAST DOOR EEN JONGERE

Jongeren **onder 18 jaar** kunnen niet behandeld worden zoals een volwassene, welke feiten ze ook plegen. Voor hen is er een apart **systeem gebaseerd op opvoedkundige maatregelen en niet op repressieve straffen**. De jongere valt dan onder de jeugdrechter en het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Hij zal

het voorwerp uitmaken van een maatregel (voor minderjarigen is er geen sprake van een 'straf').

Als een minderjarige zeer zware feiten of verschillende feiten pleegt, kan hij uit handen gegeven worden. Dat betekent dat hij niet langer valt onder de jeugdbescherming, maar als een volwassene wordt berecht. Dit is uitzonderlijk. Een jongere die **ouder is dan 16 jaar en die de wegcode overtreedt** (overdreven snelheid, dronken rijden, een aanrijding met een ander voertuig) wordt behandeld als een meerderjarige. Hij kan worden veroordeeld tot een straf door de politierechtbank.

Vanaf 18 jaar is de jongere strafrechtelijk meerderjarig. Hij valt dan onder het strafrecht.

Ingeslagen ruiten, tags en graffiti, nachtlawaai of geluidsoverlast: dit alles wordt beschouwd als **overlast**. Dit kan bestraft worden met een administratieve boete (overtreding van het gemeentereglement). Er kan dan een gemeentelijke administratieve sanctie (GAS-boete) volgen.

Overlast kan sinds enkele jaren worden bestraft **vanaf 14 jaar**. Sommige gemeenten hebben de ondergrens van 16 jaar behouden voor ze eventueel een gevolg geven aan de feiten.

CANNABIS EN ANDERE VERSLAVINGEN

Als een jongere **onder 18 jaar** betrapt wordt met cannabis, zal de politie automatisch een proces-verbaal opmaken. Dit gaat naar de jeugdrechter die beslist over het vervolg. Hij kan seponeren of een uitspraak doen over de schuldvraag. De jeugdrechter kan in bepaalde gevallen de jongere gemeenschapsdienst opleggen.

Voor meerderjarigen heeft cannabis sinds 2003 een ander statuut dan andere drugs (lsd, heroïne, cocaïne, amfetamines). Cannabis op zak hebben of kweken is nog altijd een inbreuk, maar als het voor persoonlijk gebruik is, vallen de straffen lichter uit dan voor andere drugs. Het mag wel niet gaan over meer dan drie gram of één gekweekte plant. Dit cannabisbezit mag ook niet gepaard gaan met verzwarende omstandigheden of overlast (bijvoorbeeld gebruik in een school, op een openbare plaats, in aanwezigheid van minderjarigen). De politie maakt dan door de band een vereenvoudigd proces-verbaal op en neemt de drugs in beslag. Er zou dan niet worden vervolgd.

Als een meerderjarige betrappt wordt met een grotere hoeveelheid dan nodig is voor persoonlijk gebruik, maakt de politie een gewoon proces-verbaal op. Dit gaat naar de procureur des Konings; die beslist wat er gebeurt op basis van een reeks criteria waaronder de hoeveelheid in beslag genomen cannabis, het gerechtelijk verleden, de vraag of er een handeltje is. Dit kan gaan van niet vervolgen tot het doorsturen van het dossier naar een rechter.

Het is belangrijk om het juiste evenwicht te vinden tussen de banalisering van cannabisgebruik en de diabolisering ervan. Hersenen zijn erg kwetsbaar tussen 15 en 25 jaar en een fors cannabisgebruik kan de intellectuele mogelijkheden van de jongere op de lange termijn aantasten. Als een jongere veel gebruikt, moet dit dus ernstig genomen worden en moet hij worden doorverwezen naar gespecialiseerde centra.

Hoe help je een meerderjarig kind dat verslaafd (alcohol, drugs, scherm) is of dat zware psychologische problemen heeft? Dat is niet evident. Als ouder is het belangrijk om zoveel mogelijk contact te houden met de jongere en hem toe te leiden naar de juiste professionals.

Er zijn gespecialiseerde centra waar ze terecht kunnen.

Er zijn nu ook diensten gespecialiseerd in schermverslaving. Als een jongere zijn 'gebruik' niet meer in de hand heeft, als er schadelijke sociale gevolgen zijn (bijvoorbeeld isolement) of gevolgen voor de gezondheid (zoals slaapgebrek), is het belangrijk om dat ernstig te nemen.

Er zijn verschillende soorten verslavingen die allemaal een andere aanpak vergen.

- Druglijn: hulp bij verslaving, informatie en doorverwijzing: www.druglijn.be
- De Sleutel: informatie en hulp bij drugs- en andere verslavingen: www.desleutel.be

EEN DRINGENDE MAATREGEL BIJ GEVAAR: WET OP DE BESCHERMING VAN DE GEESTESZIEKEN

Soms **leiden psychiatrische problemen tot gevaarlijke situaties** voor een persoon of zijn omgeving. Hij kan dan, onder bepaalde voorwaarden, verplicht worden om zich te laten behandelen, ook al wil hij niet. De wet van 26 juni 1990 (die de collocatie vervangt) legt strenge regels op.

Een vrederechter kan, in bepaalde omstandigheden, een gedwongen opname in de psychiatrie bevelen als:

- de persoon een psychische ziekte heeft
- de persoon op dat moment een gevaar vormt voor zichzelf of voor anderen

- er geen alternatief is om hem te helpen dan met gedwongen behandeling.

Het is voor de familie niet gemakkelijk om naar deze procedure te grijpen. Ze wordt alleen gebruikt als er echt geen andere mogelijkheid is.

Sinds februari 2017 moet de vrederechter, in de mate van het mogelijke, de omgeving en de familie betrekken voor hij beslist om iemand onder observatie te plaatsen.

Voor meer informatie over de wet van 26 juni 1990 en de toepassing ervan, is er de brochure “Van gedwongen opname tot nazorg”, verspreid door het Interplatform Steunpunt Ombudsfunctie in de Geestelijke Gezondheidszorg. Stuur een mailtje naar popovggz@ombudsfunctieggz.be.

NBMV (NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN)

Meer en meer minderjarige vreemdelingen komen in België aan zonder hun ouders. Ze hebben er vaak een lange, gevaarlijke en soms gewelddadige tocht opzitten, bezaaid met hindernissen. En ze worden steeds jonger. Een aantal van hen belandt op straat zonder bescherming en vindt de weg niet naar de georganiseerde opvang. Nochtans bepaalt de wetgever dat NBMV aangepaste opvang, psychologische begeleiding en ondersteuning door een voogd moeten krijgen.

Honderden NBMV hebben geen voogd. Een voogd kan een vrijwilliger zijn, een zelfstandige of een werknemer van een vereniging. Er is geen diplomaverreiste, maar hij moet voeling hebben met de problematiek van de NBMV, en goede organisatorische en sociale vaardigheden hebben.

Wil je voogd worden? Wil je weten welke de voorwaarden zijn? Surf naar www.justitie.belgium.be.

Waar kan je terecht voor hulp en advies?

Er zijn veel eerstelijnsorganisaties waar jongeren en ouders direct kunnen aankloppen. De belangrijkste:

Jongerenadviescentra (JAC) helpen jongeren tussen 12 en 25 jaar te zoeken naar een antwoord op alle mogelijke praktische, juridische, sociale of psychologische vragen en problemen. Er zijn verschillende onthaalpunten in Vlaanderen en Brussel waar je gewoon kan binnenstappen. Je kan ook een afspraak maken, bellen, mailen of chatten, ook anoniem. Je krijgt er advies, informatie en praktische hulp en verdere begeleiding indien nodig. De hulp is gratis.

www.jac.be

Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB): Elke school werkt samen met het multidisciplinaire team van een CLB. Je kan er terecht voor leerproblemen, studiekeuze en psychische en sociale problemen zoals pesterijen en faalangst. Je hoeft niet eerst via de school te gaan. Vraag het adres van het CLB aan de school.

Het CLB in 15 vragen <https://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/op-school/centrum-voor-leerlingenbegeleiding-cl>.

De **Centra voor Algemeen Welzijnswerk** doen hetzelfde als de JAC, maar dan voor iedereen ouder dan 25 jaar. Er zijn 11 CAW's in Vlaanderen en Brussel. Ze kunnen zelf begeleiden of indien nodig doorverwijzen naar andere gespecialiseerde diensten en organisaties.

www.caw.be

Elk CAW heeft een Crisismeldpunt dat 24/24 te bereiken is. Infobrochure: http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/publicaties/jongerenbrochures/crisis/jij_en_crisisjeugdhelp_nl.pdf

Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) begeleiden kinderen, jongeren of volwassenen met ernstige psychische of psychiatrische problemen. Het multidisciplinaire team zoekt met jou naar een antwoord op je hulpvraag. Naar een CGG word je

doorverwezen door een huisarts of CLB.

Meer informatie: www.geestelijkgezondvlaanderen.be

Wijkgezondheidscentra: in deze multidisciplinaire gezondheidscentra vind je verschillende professionals die kunnen helpen met je probleem. Veel wijkgezondheidscentra hebben naast huisartsen en verpleegkundigen ook een kinesist, een diëtist, een preventiemedewerker, een psycholoog of een maatschappelijk werker. Dit is afhankelijk van de samenstelling van de wijk waarin ze gevestigd zijn. Zij bekijken samen hoe ze je verder kunnen helpen.

Tejo biedt in 12 steden in Vlaanderen laagdrempelige, anonieme, kortdurende therapeutische begeleiding voor jongeren tussen 10 en 20 jaar. De begeleiders zijn psychologen en psychotherapeuten die als vrijwilliger actief zijn bij Tejo.

www.tejo.be

De **Opvoedingslijn** helpt ouders, grootouders, stiefouders, opvoeders die vrezen dat het met een kind de verkeerde kant uit gaat, met vragen over opvoeding: 078 15 00 10.

Opvoedingswinkel/Huis van het Kind: Laagdrempelig aanspreekpunt voor vragen over kinderopvang en opvoeding. Ontmoetingsplaats voor ouders en kinderen. Preventieve gezondheidszorg en opvoedingsondersteuning. Vraag bij je gemeente.

Juridische informatie

Commissie Juridische Bijstand: eerstelijns hulp door advocaten met praktische inlichtingen, juridische informatie, een eerste juridisch advies of een verwijzing naar een gespecialiseerde organisatie. De Commissies zijn georganiseerd per gerechtelijk arrondissement.

<http://www.advocaat.be/een-advocaat-raadplegen/wat-kost-een-advocaat/gratis-juridisch-advies>

Wetswinkel: <http://www.dewetswinkel.be/>

Vlaanderen en Brussel tellen 21 bemiddelaars in familiezaken die erkend zijn door de Federale Bemiddelingscommissie. Dat betekent dat ze zich engageren om een beroepscode te respecteren en verplicht permanente vorming volgen. Deze bemiddelaars kunnen onder andere bemiddelen bij problemen met de onderhoudsbijdrage of verblijfsregeling of bij problemen tussen ouders en kinderen. Bemiddelaar is geen beschermd beroep. Ook bemiddelaars die niet erkend zijn, kan je inschakelen als bemiddelaar.

www.familierecht.vlaanderen

Ouders kunnen met juridische vragen terecht bij de Adviesdienst van de **Gezinsbond**:
www.gezinsbond.be.

Online-informatie

www.jongerengids.be: online-informatie voor tieners (11 tot 15 jaar) en voor jongeren (16 tot 22 jaar) over vrienden en familie, relaties en seks, politiek en samenleving, internet, rechten en plichten, geld en werk, school, wonen. Een aparte knop geeft direct toegang tot alle bestaande hulplijnen zoals Zelfmoord 1813, Teleblok, Tele-Onthaal, Holebifoon, JAC, De Druglijn.

www.jeugdinfotheek.be: een verzamelplaats voor informatief en educatief materiaal voor kinderen en jongeren, met een handige zoekfunctie die toelaat om te zoeken op thema en subthema, type activiteit (bv. hulplijn, app, brochures, video) en leeftijd. Deze website is meer voor professionals en ouders.

www.groeimee.be: informatie over opvoeden door het Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning

<http://www.tzitemzo.be/index.php?ID=35900>: rechten uitgelegd voor kinderen, jongeren en ouders.

Studenten worstelen soms met de overgang van de veilige cocon van thuis en de middelbare school, naar de universiteit. Aan de KU Leuven werkt Mindmates aan de veerkracht van studenten, onder andere met een buddywerking: www.mindmates.be. Jongeren die een poging tot zelfdoding achter de rug hebben, vinden een aanknopingspunt op de website <http://www.opnieuwverder.be/>.

Ombudsdienst

Ben je jonger dan 18 en heb je een klacht over je rechten? Of bots je als volwassene op onrecht tegenover kinderen en jongeren? Dan is er de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Die luistert, onderzoekt de klacht en bemiddelt als het probleem maar niet opgelost geraakt:

www.kinderrechten.be

COLOFON

16 jaar, 18 jaar. En nu?

Het juridische randje aan de relatie tussen ouders en kinderen.

Cette publication est également disponible en français sous le titre:
16 ans, 18 ans... et alors? Quand le droit s'invite dans les relations entre parents
et enfants.

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21 – 1000 Brussel

AUTEUR Virginie De Potter, met de medewerking van Isa Van Dorsseleer
COÖRDINATIE VOOR DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING Dominique Allard,
Brigitte Duvieusart

**COÖRDINATIE VOOR DE KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH
NOTARIAAT** Bart Azare, Sandra Ichertz

GRAFISCH CONCEPT Comfi

Deze uitgave kan (gratis) gedownload worden van onze website www.kbs-frb.be
of via de website van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat:
www.notaris.be.

Wettelijk depot D/2893/2018/04 – Bestelnummer 3535

Februari 2018

Met de steun van de Nationale Loterij.

Met dank aan Nathalie Massager voor de aandachtige herlezing en het
waardevolle advies. Wij danken ook iedereen die de tijd genomen heeft voor
interviews of research en die zo heeft bijgedragen aan het tot stand komen
van deze brochure.

